

10 Tarkastuslautakunnan kysymykset kunnanhallitukselle

Kuntalain 410/2015 §121: n mukaan kunnanhallitus antaa valtuustolle lausunnon toimenpiteistä, joihin arviointikertomus antaa aiheutta. Alla on numeroituna kysymykset, joihin tarkastuslautakunta odottaa kunnanhallitukselta vastauksia.

1. *Nurmijärven kunnan väistöilakustannukset ovat kasvaneet merkittävästi.*

Tarkastuslautakunta kysyykin: Nurmijärven kunnan väistöilakustannukset ovat kasvaneet merkittävästi.

Tarkastuslautakunta kysyykin:

- *Vastaako Nurmijärven kunnan käytössä ja omistuksessa olevien kiinteistöjen määrä ja rakenne väestön määrän, ikärakenteen sekä muuttuvien palvelutarpeiden kehitystä?*

Tilakeskuksen sekä sivistys- ja hyvinvointitoimialan yhteinen vastaus:

Kunnan kiinteistöissä on tällä hetkellä jonkin verran väljyyttä, ja kiinteistöjen määrää voitaisiin erityisesti koulukiinteistöjen osalta vähentää. Osa nykyisistä koulukiinteistöistä sijaitsee alueilla, joilla oppilasmäärä on tällä hetkellä pieni. Hajanaisen palveluverkon vuoksi nykyisiin opetusryhmiin mahtuu vielä lisää oppilaita, mutta uusien opetusryhmien perustamismahdollisuudet ovat rajallisemmat erityisesti kasvukeskuksissa. Päiväkotien osalta tilanne on osittain päinvastainen. Päiväkoteja kuormittaa erityisesti se että, varhaiskasvatuksen osallistumisaste on noussut ja alle 3-vuotiaiden lasten määrä kasvaa edelleen.

Varhaiskasvatuksessa on haasteita saada riittämään lapsille lakisääteisiä varhaiskasvatuspaikkoja olemassa olevissa kiinteistöissä. Muuttuviin tilanteisiin varhaiskasvatuksen osalta pyritään reagoimaan mm. rakennuksilla, jotka ovat muokattavissa suuremmiksi tai pienemmiksi. Myös vuokratilamallilla rakennetuilla tiloilla pyritään sopeutumaan muuttuviin tarpeisiin.

- *Ovatko kunnan kiinteistöihin kohdistuvat investoinnit mitoitettu väestönkehityksen ja pitkän aikavälin palvelutarpeiden perusteella, vai ohjaavatko investointipäätöksiä ensisijaisesti yksittäisten kohteiden tekninen kunto ja lyhyen aikavälin paineet?*

Tilakeskuksen sekä sivistys- ja hyvinvointitoimialan yhteinen vastaus:

Väestöennuste on pohjana tuleville investoinneille, mutta jokaisen yksittäisen kiinteistön kohdalla arvioidaan myös rakennusten tekninen kunto ja myös lyhyen

aikavälin paineet vaikuttavat esityksiin. Nämä kaikki joudutaan ottamaan huomioon.

- *Kohdennetaanko korjausinvestoinnit sellaisiin kiinteistöihin, jotka ovat palveluverkon näkökulmasta tarkoituksenmukaisia, vai sitovatko korjausvelka ja sisäilmaongelmat resursseja kohteisiin, joista tulisi harkita luopumista?*

Tilakeskuksen sekä sivistys- ja hyvinvointitoimialan yhteinen vastaus:

Korjaustoimenpiteet pyritään aina suunnittelemaan siten, että ne ovat tulevan palveluverkon kannalta tarkoituksenmukaisia. Jossakin tapauksissa joudumme tekemään välttämättömiä korjaustoimenpiteitä kohteisiin, jotka tulevat jäämään pois palveluverkosta. Tällöin tilanne on se että lapsille ei voida osoittaa muuta paikkaa, ennen kuin korvaava tila on valmistunut.

2. *Onko kunnassa selkeästi määritelty, miten vastuut HYTE-kertoimeen liittyvien tietopyyntöjen tuottamisesta, koordinaatiosta ja raportoinnista jakautuvat toimialojen, keskushallinnon ja hyvinvointityön kesken?*

Sivistys- ja hyvinvointitoimialan vastaus:

Pääosin kyllä. HYTE-kertoimeen liittyvien tietojen tuottamisen ja raportoinnin vastuut ovat tunnistettuja. HYTE-kertoimen indikaattoreihin liittyvä tieto tuotetaan pääsääntöisesti niissä palveluissa ja toimialoilla, joiden toimintaan indikaattorit liittyvät. Osa Hyte-kertoimeen vaikuttavista indikaattoreista ovat sellaisia, joihin kunnan toimenpitein ei ole mahdollista vaikuttaa.

HYTE-kerroin lasketaan kuntien hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen toimintaa ja toiminnan tulosta kuvaavien indikaattoreiden perusteella. Toimintaa kuvaavia prosessi-indikaattoreita on yhteensä 15 ja tulosindikaattoreita 5. Prosessi- ja tulosindikaattoreiden osuuksien painoarvo kertoimen laskemisessa on 50 prosenttia.

HYTE-kertoimen tietopohja muodostuu siis niistä tiedoista, jotka ovat tällä hetkellä saatavilla kaikista Manner-Suomen kunnista: Indikaattoreissa painottuvat nuoret, mikä johtuu tietopohjan saatavuudesta. Tietopohjaa kehitetään jatkuvasti ja uusia indikaattoreita otetaan käyttöön, kun luotettavaa ja vertailukelpoista tietoa on saatavilla.

Toimintaa kuvaavat prosessi-indikaattorit, jotka poimitaan TEA-viisarin tiedonkeruusta:

Kuntajohto

1. Valtuustolle raportoidaan vuosittain väestön elintavoista ja niissä tapahtuneista muutoksista
2. Kunnan talousarviossa ja taloussuunnitelmassa määritellään talousarviovuodelle mittarit, joilla seurataan väestön hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen tavoitteiden toteutumista
3. Kunnan tarkastuslautakunnan arviointikertomuksessa arvioidaan valtuustokausittain kunnan hyvinvointi- ja terveystavoitteiden toteutuminen
4. Kunnassa toimii erikseen nimetty asiantuntija, suunnittelija tai vastaava, joka koordinoi hyvinvoinnin ja terveyden edistämistyötä
5. Kunnan palveluiden suunnittelussa ja kehittämisessä hyödynnetään asukasraateja ja foorumeja

Liikunta

1. Lasten ja nuorten liikunta-aktiivisuutta raportoidaan vuosittain kunnan hyvinvointikertomuksessa tai vastaavassa kertomuksessa
2. Kunta kutsuu säännöllisesti koolle liikuntaseurojen ja yhdistysten yhteiskokouksen
3. Kunnassa järjestetään kohdennettuja liikkumisryhmiä liikuntaseuratoiminnan ulkopuolella oleville lapsille ja nuorille
4. Liikunnan edistämisestä vastaavat viranhaltijat osallistuvat toimielinten vaikutusten ennakkoarviointiin
5. Kunnassa toimii liikunnan edistämistä käsittelevä poikkihallinnollinen työryhmä

Peruskoulut

1. Kouluympäristön terveellisyyden ja turvallisuuden sekä kouluyhteisön hyvinvoinnin tarkastaminen kolmen vuoden välein
2. Oppilaiden poissaolojen kokonaismäärää seurataan koko koulussa
3. Koulussa on pitkät liikuntavälitunnit
4. Koulussa noudatetaan Valtion ravitsemusneuvottelukunnan kouluruokailusuositusta koululounaan ja välipalojen järjestämisessä

Kulttuuri

1. Kunta madaltaa kulttuuriin osallistumisen kynnystä

Muutosta kuvaavat tulosindikaattorit, jotka kerätään Sotkanetin tiedoista ja kouluterveyskyselystä:

1. Kokee terveydentilansa keskinkertaiseksi tai huonoksi, osuus 8. ja 9. luokan oppilaista
2. Koulutuksen ulkopuolelle jääneet 17–24-vuotiaat, % osuus vastaavan ikäisestä väestöstä
3. Toimeentulotukea pitkäaikaisesti saaneet 25–64-vuotiaat, % osuus vastaavan ikäisestä väestöstä

4. Työkyvyttömyyseläkettä saavat 25–64-vuotiaat, % osuus vastaavan ikäisestä väestöstä
5. Kaatumisiin ja putoamisiin liittyvät hoitajaksot 65 vuotta täyttäneillä henkilöillä verrattuna 10 000 vastaavan ikäiseen henkilöön.

Hyte-kertoimeen vaikuttamisessa keskeistä on poikkihallinnollinen, pitkäjänteinen työ yksittäisiin indikaattoreihin keskittymisen sijaan. Indikaattorit on valittu siten, että ne:

- kuvaavat prosesseja, jotka johtavat yhä systemaattisempaan ja laaja-alaisempaan työhön ja
- mittaavat tuloksellisuutta väestötasolla, joka on seurausta systemaattisesta ja koordinoitusta työstä useammalla hallinnonalalla.

TEAvisari tarjoaa tukea ja tietoa kunnille ja hyvinvointialueille kuntalaisten hyvinvoinnin ja terveydenedistämistoiminnan suunnitteluun, toteutukseen ja arviointiin. Työkalun avulla voi hakea tietoja ja vertailla kunnan tai hyvinvointialueen tilannetta koko maahan kaikkiaan seitsemällä eri toimialalla. Kerätyt tiedot kuvaavat terveydenedistämisaktiivisuutta eli kunnan ja hyvinvointialueen toimintaa asukkaidensa terveyden ja hyvinvoinnin edistämiseksi. Tiedonkeruilla selvitetään esim. toimenpiteitä, resursseja ja poikkihallinnollisia toimintakäytäntöjä. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos kerää kahden vuoden välein tietoja kunnan eri toimialojen hyvinvoinnin ja terveyden edistämistyöstä.

TEAvisarin tiedonkeruut toistuvat säännöllisen syklin mukaan seuraavasti:

Parittomat vuodet

- Kevät kerätään kuntajohdosta ja kulttuurista.
- Syksy peruskoulujen tiedonkeruu.

Parilliset vuodet

- Kevät tietoja kerätään liikunnasta ja hyvinvointialueilta.
- Syksy tietoja kerätään lukioista ja ammatillisesta perustutkintokoulutuksesta.

Toimintaa voidaan kehittää täsmentämällä ja dokumentoimalla vastuut aiempaa selkeämmin. Tämä tukisi tiedonkeruun, raportoinnin ja HYTE-kertoimeen vaikuttavien toimenpiteiden entistä koordinoitumpaa toteuttamista.

3. *Onko kunnassa kartoitettu riskejä, mitä liittyy hankintavaltuuksien rajoihin ja vastuisiin ja varmistavatko nykyiset sisäisen valvonnan käytännöt sen, että hankinnat toteutetaan päätösten, hankintaohjeiden ja talousarvion mukaisesti sekä että poikkeamiin puututaan systemaattisesti?*

4. *Onko kunnalla riittävät ja systemaattisesti käytössä olevat keinot tunnistaa ja hallita henkilöstöön liittyviä keskeisiä riskejä, kuten ikärakenteen vinoutumisesta ja eläköitymisestä aiheutuvat osaamisriskit, sairauspoissaoloihin ja työkuormitukseen liittyvät riskit, sekä rekrytoinnin ja henkilöstön saatavuuden haasteet ja onko riskienhallinta kytketty henkilöstösuunnitteluun ja talouden pitkän aikavälin ohjaukseen?*
5. *Tilinpäätöksen perusteella kunnan toiminnallisten tavoitteiden, niitä koskevien mittareiden ja raportoidun toteuman välillä on havaittavissa paikoin epäsuhtaa. Kaikissa tapauksissa asetettu tavoite, valittu mittari ja toteuman kuvaus eivät kohdistu selkeästi samaan asiaan, mikä vaikeuttaa tavoitteiden toteutumisen, toiminnan vaikuttavuuden ja tuloksellisuuden luotettavaa arviointia. Tarkastuslautakunta kysyykin, voisiko tavoitteiden asetantaa kehittää siten, että se tuottaisi selkeästi hyödynnettävää tietoa päätöksenteon tueksi.*